

Foto: Heine Sand Kristensen

Verden er mere visuel

Skulle Det Radikale Venstre komme til magten i Undervisningsministeriet, vil de viske tavlen ren og tænke forfra med hensyn til folkeskolens fag. Det fortæller partiets uddannelsesordfører, Marianne Jelved, som samtidig mener, at billedkunstfaget skal opgraderes og i højere grad inddrage mediernes billedunivers.

Af MIK AIDT

“Vores verden er mere visuel, end den nogensinde har været i menneskehedens historie. Derfor forstår jeg slet ikke, hvilken gavn det skulle gøre at lægge billedkunstfaget sammen med sløjd og håndarbejde. Det er helt utroligt, at nogen overhovedet kan tænke i den retning, når man ser på, hvordan verden er fuld af bille-

der,” siger Marianne Jelved.

Trioen fra billedkunstlærernes landsstyrelse er tilbage på Christiansborg. Det skal igen handle om billeder og fagets fremtid – denne gang i Det Radikale Venstres optik.

Under de forrige interviews, som har været bragt her i bladet – med Venstre, Konservative, Socialdemokraterne og SF – har samtalerne typisk drejet sig om kroner og ører, timeplaner, realpolitiske muligheder, lavpraktiske detaljer.

Denne formiddag i januar 2010 er billedkunstlærernes landsformand, Alice Carlsund, og hendes to kolleger, Ulla Englich og Heine Sand Kristensen, kommet i selskab med en 66-årig politiker, som var partiets leder gennem 17 år og Danmarks økonomiminister i otte år – og hun bruger de brede penselstrøg. Ingen

synes at have lyst til at tvinge samtalen i retning af mere lavpraktiske emner, da den tidligere skolelærer fra Gundsø først begynder at rulle sine holdninger og visioner for fremtidens folkeskole ud.

Væggen og reolen bag hendes kontorstol prydes af et par børnetegninger, et farverigt kunstværk, nogle fotografier.

Marianne Jelved, hvis du nu sad i undervisningsministerens stol...

“Så ville jeg – punkt 1 – nedsætte en stor, bred, fagligt kompetent skolekommission, som sammen med undergrupper af psykologer, pædagoger og forskere kunne sige: ‘Hvad tror vi, at vores børn og unge har brug for af kompetencer og kvalifikationer om 10-15 år?’

Det er fase 1. Det kunne kommis-

sionen så få noget i størrelsesordenen ni til tolv måneder til. Når den fase er tilendebragt, så sætter skolekommissionen sig sammen igen, og så vil der være nogle andre undergrupper, de muligvis skal trække ind, og så siger de: 'Hvordan skal skolen så indrettes?'

Det er fase 2. Når den er færdig, så begynder man at kigge på, hvordan læreruddannelsen så skal se ud.

Og jeg ved godt, at hvis der er noget, politikere *ikke* har, så er det tålmodighed. Men måske burde vi lige i disse år, hvor alting er gået den forkerte vej, prøve at viske tavlen ren i stor politisk samdrægtighed og sige: Skulle vi ikke prøve at tænke forfra? Fordi vi står i et paradigmeskifte, som er ret voldsomt. Og vi kan ryge ud ad en retning, som man kunne kalde "den instrumentelle skole" – det er vi på vej til efter min opfattelse, og den er endda blevet endnu mere instrumentel, fordi den også er blevet markedsgjort.

Skulle vi nu ikke overveje, om vi virkelig tror, at det er det rigtige, når alt kommer til alt? Det er fuldstændigt vildt, hvis Venstre og Konservative dropper hele dannelsesstanken i folkeskolen til fordel for tests og en meget snæver målsætning om, at de danske skoleelever skal være blandt de fem bedst i PISA-undersøgelserne om ti år. Det er ved Gud i himlen det mest åndløse, jeg længe har hørt fra en politisk leder."

Udviklingsprogram

"Man kunne i mellemtiden, mens dette arbejde i skolekommissionen pågår, sætte et stort udviklingsprojekt i gang i folkeskolen. Og det ville jeg gøre med henblik på, at lærerne skulle forny deres måde at tænke på. Og forældrene skal på en eller anden måde drages ind i diskussionen om, hvad vores børn skal kunne.

Hvad kan vi på vores arbejdspladser i dag i forhold til, hvad vi lærte i folkeskolen engang for mange år siden, og da vi blev uddannet?

Hvis vi nu lavede sådan et tre-årigt udviklingsprogram, hvor alle skoler

havde mulighed for at søge midler – et program, som skal gå på, hvordan vi sammen i skolen kan få fagene til at lære hinanden at kende og faglighederne til at arbejde sammen.

Man kunne give nogle overordnede pejlemærker, som gør, at den enkelte lærer er nødt til at tænke: Hvad kan mit fag gøre sammen med andre fag?

Og så kunne man sige, at undervisningen skulle ske i projektarbejdsform. Det vil sige, vi laver et udviklingsprogram i projektarbejdsform.

Jeg tror – og det kan godt være Lars Løkke Rasmussen tager sig til hovedet og ikke fatter det her – men der er ingen virksomheder, heller ikke fremstillingsvirksomheder, i dag, der arbejder, som vi gjorde i 1960'erne og 1970'erne. Når Ecco laver nye sko, så samler de altså forskellige fagligheder og sætter dem sammen: en antropolog, en økonom, en psykolog, en designer og en ingeniør, og så videre, og de tænker jo højt sammen ud fra hver deres faglighed. De udfordrer hinanden, og i de krydsfelter opstår ny viden, indsigt og løsninger. Og det er jo dén arbejdsform, der er helt uomgængelig, hvis vi skal udvikle vores nicher i Danmark. For næste gang, der kommer en ny "vindmølle-æra", så er det Kina, der har fundet ud af at lave produktet. Vi skal til at finde en ny niche. Og det, som vi kan bedst – det, som der er forskellige forskere, der har konkluderet – som er vores styrkeområde, og som har gjort, at Danmark har klaret sig godt indtil nu – det er jo, at folkehøjskolerne, andelsbevægelsen og vindmøllerne er opfundet i Danmark. Det siger noget om fællesskabsfølelse og social tankegang og selvtillid til at turde at gøre noget sammen, som de andre ikke har gjort før. Det er fantastisk vigtigt, at vi kan videreudvikle det. Ellers så bliver vi virkelig sat tilbage."

Skole bygget på relationer

"Man kunne sige til lærerne, at 'vi står i det her paradigmeskifte, og vi vil gerne – i stedet for at have et in-

strumentelt skolevæsen – have et, som bygger på relationer, altså forhold mellem mennesker. Hvordan kan I bidrage til det?'

Vi ved fra forskningen – det er balt; jeg ved det godt, men alligevel... – vi ved, at det, som er en vigtig lærerkompetence ud over at kende sit fag, det er at kunne udøve klasserumsledelse og skabe de tillidsfulde relationer, der gør, at et barn oplever, at læreren og de andre børn i klassen synes, det er værd at møde dette barn. Dette er afgørende for overhovedet at kunne få den læring i gang, som et barn har ret til. Så længe vi ikke løfter den opgave, så har folkeskolen altså ikke udført det, som den skal: at give *hvert* barn de optimale muligheder.

Så må vi have nogle folk fra Danmarks Pædagogiske Universitet og fra faglige foreninger, der kan inspirere og bidrage til idéudvikling til, hvad skolerne kan gøre."

Medier, metoder og udtryksformer

"Det, som har været vigtigt for mig, det er, at eleverne lærer forskellige metoder at arbejde på. At de lærer at bruge forskellige genrer og medier. Det mener jeg er hamrende nødvendigt i en tid, som den vi lever i nu – og det var det også, da jeg var lærer. Billedmediet kom til at blive vægtet mere og mere i hverdagen. Billedmediet er jo ligesom tekster noget, som påvirker og afgiver holdninger, sender budskaber. Derfor skal man jo også vide som barn – eller som elev – hvad det er, de forskellige genrer og medier kan gøre ved én. Det gælder lige fra tegneserie over tv til forskellige typer udsendelser, reklamer og kunst. De skal vide, hvad de genrer, som de vælger, kan bruges til. Ikke for at rangordne dem, men for at skabe en erkendelse af, at de forskellige medier og genrer har forskellige funktioner og muligheder.

Det skal eleverne kunne. Det skal de vide. Det skal de have en fornemmelse af. Og det får man kun ved, at man arbejder med det. Når fagene inddrager de forskellige genrer. I vir-

keligheden bør folkeskolen arbejde meget mere bevidst med metode og udtryksformer. Fordi et videnssamfund kræver, at man *kan* arbejde med forskellige metoder og bruge forskellige udtryksformer.

Det man lærer noget af, det er jo ved at *bruge* de faglige kundskaber og færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer i andre sammenhænge. Eller i flere forskellige sammenhænge.

Det er også derfor, det er vigtigt at have børn med forskellig baggrund

novation.” Tror du, at danske skolebørn nogensinde bliver det?

“Som verden ser ud i dag, nej.”

Men alligevel er du optimistisk?

“Jeg er optimist, fordi jeg har en plan. Og den går ud på at få forældrene i tale. Fordi jeg tror, at hvis man er i stand til at få en dialog med forældrene, så vil langt de fleste kunne se, at det er ikke *nok*, at vi bliver nummer 1 i PISA-undersøgelserne. Det er ikke nok til, at Danmark kan klare sig i fremtiden. Eleverne

være mikrofonholdere og falde for den hurtige, handlekraftige bemærkning, end for de tænksomme. Og det er et problem. Fordi forældrene får jo fornemmelsen af, hvad der er op og ned og rigtigt og forkert, ud fra det, de oplever i mediestrømmen. Og når medierne viser Lars Løkke Rasmussen, som fortæller nationen, at nu skal vi være de første og de bedste... og at vi allerede er gode til kreativitet – underforstået at på dét felt behøver vi ikke gøre så meget – det er jo bare totalt fejlagtigt. Det er jo en kata-

Foto: Heine Sand Kristensen

sammen, fordi de er nødt til at tale sammen. De er ikke indforståede og ligner hinanden. Det er hele mangfoldigheden, der gør, at du faktisk skaber et læringsmiljø i fællesskabet.

Og det er ved at blive ødelagt. Nu er de velbjergede folks børn ét sted, og andre folks børn er et andet sted, og grupperne mødes aldrig.”

Du har skrevet et sted, at de Radikales vision er, “at danske skolebørn bliver verdensmestre i kreativitet og in-

skal også kunne nogle andre ting. Og man lærer faktisk bedre at bruge læsningen ved at bruge den til noget, som man selv synes er alvorligt og vigtigt. Langt bedre, end hvis man skal sidde og udfylde nogle “skriftligt for”-øvelser.

Jeg tror, på én eller anden måde, at menneskeheden som sådan kommer op at stå igen. Fordi der trods alt er mange mennesker med indsigt. Men det, som er nyt i vor tid, det er, at medierne er mere tilbøjelige til at

strofe, at statsministeren kan sige sådan.”

“I den næste PISA-undersøgelse kommer kunstneriske metoder, udtryksformer og kreativitet ind som et parameter. Og så vil også statsministeren finde ud af, at her ligger vi altså langt under Singapore og Korea. For ikke at nævne Norge, Sverige og Finland,” tilføjer Alice Carlslund.

“Hvad er der kommet ud af alle de år med Bertel Haarder som undervisningsminister? Jeg bliver nødt til at

sige det. Fokus er nu på obligatoriske, nationale test! Det er sket ved det, som Lars Bo Kaspersen, professor på Copenhagen Business School, kalder "en despotisk magtstrategi". Den har afløst det, som tidligere var et kendetegn for Danmark, nemlig det, man kalder "en infrastrukturel magtstrategi." Og som betyder, at alle de politiske lag arbejder sammen med institutioner, arbejdsmarkedets parter, uafhængige organisationer, foreninger – alt efter hvad det måtte være, sagen afhang af – og skabte en konsensus om medejerskab i de ændringer, der skulle ske.

Det er den måde, som andelsbevægelsen, højskolebevægelsen og vindmøllerne er blevet til på. Det var dengang, vi blev *hørt*. Men nu bliver alle, fra universitetslærere til børnehavepædagoger, kørt over af de beslutninger, som træffes i et snævert forum herinde i Folketinget. Uden debat. Uden involvering. Uden refleksion."

"Også fordi befolkningen har accepteret, at man behøver altså ikke at lytte til eksperter," siger Alice Carls-lund.

"Det er derfor, jeg har lavet denne bog, 'Samtale om skolen', hvor jeg taler med fem forskellige forskere om fem brændpunkter i folkeskolen: for at formidle den forskning, de har – om to-sproget undervisning, forskning om nationale test, ledelse, dannelse, og så videre.

Men jeg har i virkeligheden svært ved at se, at *nogen* af de ting, som ligger i folkeskolen, kan skiftes ud. Jeg synes bare, at vi skal have mere af noget af det. Der er brug for rigtig mange timer. Og derfor er vi nødt til at finde nogle nye måder at lave skole på.

For eksempel synes jeg, folkeskolen burde have et *mediefag*, og dermed indbefatter jeg billedkunst, fordi jeg synes, at hele den opgave med at skabe kritiske medborgere er vigtig – 'kritiske' forstået positivt: at man kan forholde sig til det, som sker omkring én. Eleverne er nødt til at vide langt mere om billedmedier og medier, end

der ligger i danskfaget i dag, eksempelvis.

Samtidig kan jeg konstatere, at det er svært i virkelighedens verden at finde ud af, hvordan vi kan få de nye fag og flere timer ind på skoleskemaet. Derfor er vi nødt til at gentænke fagene og fagenes indhold, tror jeg. Og det er jo også derfor, at jeg foreslår, at kunne man ikke *begynde* med, at forskellige fagligheder indleder samarbejder om projekter i skolen? Hvor man instruerer, og hvor man går ind med forskellige faglige metoder og sætter dem i sammenhæng med det, eleverne arbejder med, og som de skal bruge metoderne til. For eleverne er jo på en helt anden måde motiveret for at høre, hvordan man gør de her ting, når de selv står og skal bruge det."

Når du så har visket tavlen ren, kunne man så forestille sig en ny opdeling, hvor man satte sproglige færdigheder over for visuelle færdigheder? En sådan opdeling kunne give billedkunstudvalget en hel ny betydning i forhold til at blive taget seriøst som fag igennem hele folkeskolen?

"Det skal jeg tænke lidt over. Men jeg afviser det ikke på forhånd. Jeg synes, at det er rigtigt at prøve at tænke væk fra de traditionelle grupperinger. For i virkeligheden bliver de faggrupper jo ikke retfærdigt behandlet. Deres dimensionering i forhold til hinanden udtrykker jo klart en præference, der hedder: 'de boglige fag' og de testbare fag står forrest.

Jeg synes, at begrebet 'praktisk-musisk fag' kommer til at skabe en forskel i status for faggrupper i folkeskolen. Og derfor er jeg imod den kategorisering. Også fordi jeg mener, at fag som matematik og dansk – for nu at tage de to som eksempler – også har praktisk-musiske elementer i sig. Jeg er jo dansklærer om en hals. Det er da fuldstændigt vildt at sige, at jeg som dansklærer i 22 år ikke har bedrevet praktisk-musisk undervisning og indhold i dansktimerne. Det passer jo ikke. Vi har stort set ikke bestilt andet.

Så den gruppering af fagene er uhensigtsmæssig.

Hvis man skulle gøre et eller andet, fordi der stadigvæk er nogle, der mener, at man skal have grupperinger, så mener jeg, at man skal nedlægge den gruppe, der hedder 'praktisk-musisk' og så udelukkende tale om 'naturvidenskabelige' og 'humanistiske' fag. Slut.

Det handler om at anerkende, at det, som eleverne bliver sat til at lave, er flerfagligt. Derfor bør man også have de ressourcer, der skal til for at dække en sådan flerfaglighed. Jeg kunne for eksempel godt forestille mig, at man havde billedkunstlærere, som havde et bestemt antal faste timer på skolen, men som kun havde måske tre faste klasser og i de andre timer var ude i forskellige klasser og projektforsøg for at instruere og videregive ideer, inspiration og viden om faget og forskellige billedfagligheder."

Hvordan kan man få det flerfaglige ind i folkeskolen?

"Det kunne man jo blandt andet gøre ved at gribe skoleelevernes eget forslag om at lave et afsluttende forløb med projektarbejder. Erfaringen viser jo, at den prøveform, vi har, smitter af på undervisningen.

Jeg mener, at det *kan* give en fornyelse, hvis man magtede at få 60.000 folkeskolelærere til at gå ind i det her med et åbent sind og anerkende, at der er nogle lærere, der ved mere om disse ting end andre, og så arbejde sammen om det. Så ville man have chancen for at inddrage mange forskellige slags medier og billedfagligheder. Og hvis man gik ud af skolebygningen noget oftere, så ville man også finde andre slags læringsmiljøer, som gør, at det vil være naturligt at søge viden om eksempelvis billedmediet. Hvordan man frembringer det, hvad det bruges til, og så videre."

Skal billedkunstudvalget så være et prøvefag?

"Ja. Men jeg kunne lige så godt have

sagt nej. Fordi jeg opfatter det ikke som noget positivt, at man går op i hvert fag. Jeg så gerne, at man gik op i noget, hvor man brugte fagene i samspil. Jeg kan jo godt forstå, at omverdenen gerne vil vide, hvad eleverne har lært i deres skoletid – det er et krav, som man godt kan honorere, samtidig med at fagene spiller sammen. Hvis man havde et projekt, hvor fagene og medierne indgår som en del af det, som bliver brugt.”

“Og hvor man for eksempel også bliver vurderet på, at man har nogle visuelle færdigheder,” indskyder Alice Carlslund.

“Spørgsmålet er, om man i virkeligheden ikke skal have billedkunstlærerne – og nu forudsætter jeg, at de har linjefagsniveau i deres uddannelse – til at gå ind og hjælpe med at initiere andre måder at lave undervisning på?”

Og inddragelse af andre fags lærere.

Altså hvis alle lærere, der underviser i dansk har linjefagsniveau, så tror jeg godt, at de kan noget af det her, men alligevel vil det jo være fabelagtigt frugtbart, hvis man gik ind og var to lærere på. Så har man ikke flere timer, men du har to lærere på, som har hver deres kapacitet til at bidrage til at give et introduktionskursus i eksempelvis billedgenren. Eller man har besøg af arbejdende kunstnere, som også kunne gå ind og bidrage. Det kunne være billedhuggere, billedkunstnere, fotografer... – hvilket er noget, som alle skoler burde have midler til at finansiere, om ikke hele året, så i hvert tilfælde minimum tre måneder om året.”

“Problemet er jo, at der ikke er ordentligt linjefagsuddannede lærere i billedkunstoffaget længere. Der er ingen form for efteruddannelse for billedkunstlærere. Niveaulet er i bund,” siger Ulla English.

“Det er svært at finde ud af, hvordan man kan lave en taxameterreform, der vil gøre, at seminarierne ikke kun er afhængige af antallet af studerende. Det er noget, vi har arbejdet meget med i oppositionen. Som det er i dag får seminarierne et lille grundtilskud, men det er ingenting i forhold til de beløb, de får gennem ‘taxameteret’ per studerende.

Socialdemokraterne vil jo prøve at lave ‘helhedsskoler’ – og så bare have så mange flere timer. Jeg siger: lad kommunerne selv bestemme, hvordan de vil organisere deres undervisning og fritidsordninger. Det skal vi ikke blande os i herinde fra Folketinget.”

www.facebook.com/voresskole

www.radikale.net

www.radikale.dk

Foto: Heine Sand Kristensen